

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧАННЯ КУРСУ
«СОЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ «СОЦІОЛОГІЯ»**

КИЇВ 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧАННЯ КУРСУ
«СОЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ «СОЦІОЛОГІЯ»

Для студентів усіх форм навчання

Укладач: В. Є. Шедяков

Рецензенти: д.ф.н. О. П. Полисаєв,
к.ф.н. О. А. Аулін.

Рекомендовано кафедрою соціології та гуманітарних дисциплін.

Протокол №

від

КИЇВ 2015

Значні трансформації соціально-економічного життя України та усього світу пов'язані з особливостями, можливостями та ризиками (пост)сучасного етапу соціогенезу, реалізації певних моделей змін. Відповідно, актуальним завданням для здійснення персональної свободи та відповідальності в контексті оптимізації Україною свого місця в системі міжнародних відносин є вивчення векторів та меж впливу на важливі суспільні процеси.

Причому «стріла часу» летить все швидше, вимоги до політичного реформування та соціальної модернізації зростають. Зростає швидкість загальносвітових змін, актуалізуючи потребу в їх осмисленні.

Характер і сутність конкретних матеріально-речових умов, політична структура суспільства завжди лімітували ступінь свободи і затребувану міру таланту і здібностей кожної окремої особистості. Але ці обмеження поступово стоншуються. Суспільство, що базується на знаннях, суттєво змінює звичні для індустріальних і доіндустріальних циклів ієрархії: результати більше залежать від застосування інноваційних ідей, ніж від фізичної сили, спритності або витривалості, використання високих технологій важливіше, ніж переробка сировини або дешевизна робочої сили. Крім того, інформаційна ера веде до стрімкого застарівання знань: цикл «життя» знань скорочується; як природне середовище, так і соціальне оточення перестає бути надійною опорою для людини протягом життя. Від кожного потребується здатність на здійснення багатьох вкрай чуттєвих рішень. Ї у підготовці до цього вкрай важливою є роль соціальної антропології – науки та навчальної дисципліни про людину, культуру та суспільство в різноманітті їх проявів.

Соціальна антропологія – це наука, наочним полем якої є кросскультурна різноманітність життєвого досвіду людей в різних соціальних групах, суспільствах і культурах. Кожна культурна група по-своєму трактує поняття віку, статусу, здоров'я і хвороби, пола та сексуальності, жіночого і чоловічого, визначаючи те, яким чином інтерпретуються людське тіло та можливості особи, як в певній групі розподіляються влада та ресурси. Всі ці зразки

культурних практик, соціальних взаємодій та символічних засобів комунікації можуть істотним чином розрізнятися у культурних групах, оформляючись під впливом певної системи культури та, у свою чергу, змінюючи зразки соціальних відносин, правил і встановлень соціального порядку. Культура, влада, ідентичність, гендер, нерівність – ключові поняття сучасної соціальної антропології, що розкриваються навчальною дисципліною.

Тема 1. СОЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. БАЗОВІ ПОНЯТТЯ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Об'єкт і предмет дослідження соціальної антропології. Співвідношення з іншими гуманітарними дисциплінами. Базові поняття антропології.

2. Антропогенез. Культура та цивілізація. Культурно-цивілізаційні світи.

3. Архетипи культури. Ціннісно-сміслові комплекси. .

4. Особистість. Ментальність.

Література до теми

Основна:

Евтух В. Етносоціологія: терміни та поняття [Текст] : навч. посібник / В. Евтух, В. Трощанський, К. Галушко та ін. – К. : Фенікс, 2003. – 280 с.

Юрій М. В. Етногенез та менталітет українського народу [Текст] / М. В. Юрій. – 2-е вид., доп. – К. : Таксон, 1997. – 237 с.

Юрій М. В. Соціокультурний світ України [Текст] / М. В. Юрій. – 2-е вид. – К. : Кондор, 2004. – 738 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 4–11.

Додаткова:

Афонін Е. А. Проблема психологічного феномена проєкції в політиці [Текст] / *Е. А. Афонін, О. А. Донченко* // Політичний менеджмент. – 2009. – № 4 (37). – С. 28–43.

Бурлачук В. Ф. Символ и власть. Роль символических структур в построении картины социального мира [Текст] / В. Ф. Бурлачук. – К. : ИС НАН Украины, 2002. – 266 с.

Донченко О. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення) [Текст] / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с.

Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония [Текст] / Е. А. Донченко, Т. М. Титаренко. – К. : Политиздат Украины, 1989. – 176 с.

Хабермас Ю. В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи [Текст] / Ю. Хабермас. – Донецк : Донбасс, 1999. – 123 с.

Хайдеггер М. Идентичность и дифференция [Текст] / М. Хайдеггер. – М.: Логос, 1997. – 64 с.

Шедяков В. Є. Ціннісно-сміслові комплекси як фактор антропосоціогенезу [Текст] / В. Є. Шедяков // Гілея. – 2014. – Вип. 89 (№ 10). – С. 214–224.

Шедяков В. Є. Ціннісно-сміслові комплекси у створенні та підтримці суспільного середовища соціокультурної мобілізації [Текст] / В. Є. Шедяков // Гілея. – 2013. – № 78 (11). – С. 247–252.

Шедяков В. Є. Ціннісно-сміслові комплекси: з минулого в майбутнє, від культури традиційної до постмодерної [Текст] / В. Є. Шедяков // Економіст. – 2014. – № 8 (334). – С. 4 – 5.

Юнг К.-Г. Архетип и символ [Текст] / К.-Г. Юнг / [Сост. и вступ. ст. А.М. Руткевича]. – М. :Ренессанс, 1991. – 297 с.

Юнг К.- Г. Психологические типы [Текст] / К.-Г. Юнг. – Минск : Попурри, 1998. – 656 с.

Юнг К.-Г. Структура психики и архетипы [Текст] / К.-Г. Юнг. – М. :

Академический Проект, 2007. – 303 с.

Юнг К.-Г. Душа и миф: шесть архетипов [Текст] / К.-Г. Юнг. – К.: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.

Можливі теми рефератів

Культура та цивілізація: співвідношення понять.

Особистість, індивід, індивідуальність.

Контрольні та пошукові запитання

Як співвідносяться навчальне та наукове існування соціальної антропології?

Як співвідносяться культура і цивілізація?

В чому полягає різниця між поняттями «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність»?

Тема 2. ПЕВНІ НАПРЯМИ ТА ШКОЛИ СОЦІАЛЬНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Особливості соціальної і культурної антропології.
2. Етнологія. Етнографія.
3. Еволюціонізм.
4. Функціоналізм.
5. Марксистська та критична антропологія.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 12 – 31.

Додаткова:

Валлерстайн И. Три отдельных случая гегемонии в истории капиталистической мир-экономики [Текст] / И. Валлерстайн // ОЙКУМЕНА. Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций. – Х., 2003. – Вып. 1. – С. 160–169.

Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод социологии [Текст] / Э. Дюркгейм. – М. : Наука, 1990. – 575 с.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – № 3/4. – С. 138–149.

Черных В. Ю. Историческая антропология и аксиология истории [Текст] / В. Ю. Черных // АНТРО: Анналы научной теории развития общества. – 2011. – Вып. 8. – С. 7–17.

Laclau E. Post-Marxism without Apologies [Text] / E. Laclau, C. Mouffe // New Left Review. – 1987. – № 166. – Nov./Dec. – P. 79–107.

Можливі теми рефератів

Культура та суспільство: співвідношення боків антропологічного дослідження.

Функціоналізм.

Критична антропологія.

Контрольні та пошукові запитання

Яке співвідношення мають культурна та соціальна антропологія як традиції соціальної думки?

Що таке етнографія?

Чім визначається поширення еволюціоністських ідей?

Які загальні риси є характерними для течій критичної антропології?

Тема 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ.

1. Структуралізм.
2. Семіотика.
3. Інтерпретативна антропологія.
4. Дослідження повсякденності.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 31–52.

Додаткова:

Голан А. Миф и символ [Текст] / А. Голан. – М.: РУССЛИТ, 1994. – 375 с.

Ермоленко А. Н. Превращенные формы социальной рациональности [Текст] / А. Н. Ермоленко, К. Ю. Райда. – К. : Наук. думка, 1987.– 163 с.

Звиглянич В. А. Логико-гносеологические и социальные аспекты категорий видимости и сущности [Текст] / В. А. Звиглянич. – К. : Наук. думка, 1980. – 151 с.

Кайуа Р. Миф и человек. Человек и сакральное [Текст] / Р. Кайуа. – М. : ОГИ, 2003. – 296 с.

Кизима В. В. Социум и бытие [Текст] / В. В. Кизима. – К. : ПАРАПАН, 2007. – 204 с.

Косарев А. Ф. Философия мифа. Мифология и ее эвристическая значимость [Текст] / А. Ф. Косарев. – М. : Университетская книга, 2000. – 303 с.

Кривицька О. Історична пам'ять у контексті створення національного міфу [Текст] / О. Кривицька // Сучасна українська політика. – 2012. – Вип. 27. – С. 104–113.

Леви-Стросс К. Структурная антропология [Текст] / К. Леви-Стросс. – М. : Главная редакция восточной литературы, 1985. – 535 с.

Полисаєв О. П. Архітектоніка сучасного міфу [Текст] / О. П. Полисаєв. – Тернопіль : Астон, 2008. – 336 с.

Полисаєв О. П. Міф як феномен життя і світогляду [Текст] / О. П. Полисаєв // Політологічний вісник. – 2010. – № 50. – С. 59–70.

Поппер К. Ницета историцизма [Текст] / К. Поппер. – М. : Прогресс, 1993. – 187 с.

Режабек Е. Я. В поисках рациональности [Текст] / Е. Я. Режабек. – М. : Академический Проект, 2007. – 383 с.

Сєрова Ю. В. Соціальна міфотворчість як невід'ємний механізм функціонування суспільства [Текст] / Ю. В. Сєрова, В. М. Скалацький // Гілея. – 2012. – Вип. 67. – С. 226–231.

Фадеева Т. М. Образ и символ [Текст] / Т. М. Фадеева. – М. : Новалис, 2004. – 274 с.

Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность [Текст] / Ф. А. Хайек. – М. : Новости, 1992. – 304 с.

Хюбнер К. Истина мифа [Текст] / К. Хюбнер. – М. : Прогресс, 1996. – 486 с.

Шедяков В. Ефективні технології соціального проектування: динаміка змін [Текст] / В. Шедяков // Віче. – № 6 (315). – С. 26–28.

Шедяков В. Є. Діагностика постсучасного міфу [Текст] / В. Є. Шедяков // Політичний менеджмент. – 2010. – № 2 (41). – С. 17–28.

Шедяков В. Є. Ренесанс міфу в соціокультурному середовищі розвитку [Текст] / В. Є. Шедяков // Гілея. – 2012. – Вип. 67. – С. 526–531.

Шедяков В. Є. Специфіка формування та використання міфу в системі соціальної регуляції [Текст] / В. Є. Шедяков // Публічне управління: теорія та практика. Зб. наук. праць. – 2013. – Спецвипуск. – С. 257–265.

Элиаде М. Аспекти мифа [Текст] / М. Элиаде. – 2-е изд., испр., доп. – М. : Академический Проект, 2001. – 239 с.

Можливі теми рефератів

Соціальне конструювання реальності: ресурси соціальної антропології.
Питання міфу та символу в соціальної антропології.

Контрольні та пошукові запитання

Які значення має термін «структуралізм»?

Яку назву має наука про знакові системи, що вивчає людську комунікацію, спілкування тварин, інформаційні і соціальні процеси, функціонування і розвиток культури, всі види мистецтва?

Які твердження є ключовими для структуралізму?

Як розглядається повсякденність соціальною антропологією?

Тема 4. ПОНЯТТЯ ЕТНОГРАФІЇ

1. Поняття етнографії.

2. Розвиток етнографічного підходу в соціальних науках.

Література до теми

Основна:

Евтух В. Етносоціологія: терміни та поняття [Текст] : навч. посібник / В. Евтух, В. Трощанський, К. Галушко та ін. – К. : Фенікс, 2003. – 280 с.

Юрій М. В. Етногенез та менталітет українського народу [Текст] / М. В. Юрій. – 2-е вид., доп. – К. : Таксон, 1997. – 237 с.

Юрій М. В. Соціокультурний світ України [Текст] / М. В. Юрій. – 2-е вид. – К. : Кондор, 2004. – 738 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 54–63.

Додаткова:

Арутюнов С. А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие [Текст] / С. А. Арутюнов. – М. : Наука, 1989. – 264 с.

Арутюнян Ю. В. Этносоциология: учебное пособие для вузов [Текст] / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробижина, А. А. Суколов. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.

Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса [Текст] / Ю. В. Бромлей. – М. : Наука, 1983. – 327 с.

Бромлей Ю. В. Этнические общности как сложные многомерные системы [Текст] / Ю. В. Бромлей // Расы и народы. – 1988. – Вып. 18. – С. 23–37.

Галич Э. Н. Эволюция восточных обществ: синтез традиционного и современного [Текст] / Э. Н. Галич, А. В. Гордон, А. В. Журавский и др.; [отв. ред. Л. И. Рейснер, Н. А. Симония]. – М. : Наука, 1984. – 581 с.

Можлива тема реферату

Етнографія: історія та сучасність.

Контрольні та пошукові запитання

Які значення має поняття «етнографії»?

Які наслідки мають роботи Чиказької соціологічної школи?

Що ж відбувається з етнографічним методом в соціології сьогодні?

Тема 5. ОРГАНІЗАЦІЙНА АНТРОПОЛОГІЯ

1. Визначення організаційної антропології.

2. Базові поняття організаційної антропології.
3. Організаційна культура.
4. Методологічні основи організаційної культури.
5. Символічний простір організаційної культури.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 145–192.

Додаткова:

Алашеев С. Неформальные отношения в процессе производства: взгляд изнутри [Текст] / С. Алашеев // Социологические исследования. – 1995. – № 2. – С. 12–19.

Богданов А. А. Тектология. Всеобщая организационная наука: В 2 кн. [Текст] / А. А. Богданов. – М. : Экономика, 1989. – Кн. 1. – 304 с. Кн. 2. – 351 с.

Гуринов В. А. Задачи инновационного социального менеджмента на предприятии [Текст] / В. А. Гуринов // Власть. – 2007. – № 7. – С. 41–45.

Дафт Р. Организации. Учебник для психологов и экономистов [Текст] / Р. Дафт. – 3-е междунар. издание. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2003. – 480 с.

Жебит Г. А. Организационно-управленческая деятельность: Проблемы и перспективы развития [Текст] / Г. А. Жебит. – Минск : Наука и техника, 1983. – 198 с.

Заславская Т. И. Социология экономической жизни: Очерки теории [Текст] / Т. И. Заславская, Р. В. Рывкина. – Новосибирск : Наука. Сиб. отд-ние, 1991. – 448 с.

Лафта Дж. К. Теории организации [Текст] / Дж. К. Лафта. – М. : Проспект, 2003. – 416 с.

Пригожин А. И. Социология организаций [Текст] / А. И. Пригожин. – М. : Наука, 1980. – 257 с.

Романов П. В. Социальная антропология организаций [Текст] / П. В. Романов. – Саратов: СГТУ, 1999. – 136 с.

Третьяков М. Конвергенция моделей корпоративного управления [Текст] / Третьяков // Вопросы экономики. – 2004. – № 1. – С. 129–140.

Шедяков В. Є. Трансформації промислових відносин та якість управлінських впливів в системах соціальних комунікацій [Текст] / В. Є. Шедяков // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – 2011. – Вип. 23. – С. 385–393.

Шедяков В. Є. Виробнича демократія і трудові відносини [Текст] / В. Є. Шедяков // Вісник Київського ун-ту ім. Т. Шевченка. – Соціологія. Психологія. Педагогіка. – 1996. – Вип. 2. – С. 36–42.

Шедяков В. Є. Організаційна культура корпорації як умова відповідності вимогам розвитку трудових відносин [Текст] / В. Є. Шедяков // Гілея. – 2014. – Вип. 83 (№ 4). – С. 385–393.

Можливі теми рефератів

Організаційна культура.

Трансформації в культурі організації.

Контрольні та пошукові запитання

В чому особливості соціальної антропології організацій?

Що таке культура організації?

Які завдання дозволяє ефективно вирішити організаційна культура?

Які наслідки мають трансформації в культурі організації?

Тема 6. РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Історія та сучасність організаційної антропології.
2. Соціальна антропология навчального закладу.

Література до теми:

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Ростов н/Д. : Феникс, 2004. – С. 146–164, 192–203.

Додаткова:

Арсеенко А. Г. Социально-экономический механизм регулирования трудовых отношений (на примере США, Канады, Великобритании) [Текст] / А. Г. Арсеенко. – К. : Наук. книга, 1995. – 184 с.

Горбановская О. Изменение HR-политик и процедур в условиях кризиса [Текст] / О. Горбановская // Менеджер по персоналу. – 2009. – № 9. – С. 64–73.

Ефимова В. А. Комплексная система мотивации в компании «Атлант-М» [Текст] / В. А. Ефимова // Менеджер по персоналу. – 2009. – № 9. – С. 32–38.

Как стать хорошим менеджером во время рецессии [Текст] // Менеджер по персоналу. – 2009. – № 10. – С. 83–99.

Новая технология и организационные структуры [Текст] / [под ред. Й. Пиннингса, А. Бьюитандама]. – М. : Экономика, 1990. – 269 с.

Пригожин А. И. Социология организаций [Текст] / А. И. Пригожин. – М. : Наука, 1980. – 257 с.

[Романов П. В.](#) Социальная антропология организаций [Текст] : учеб. пособие для студ. всех спец. / П. В. Романов ; ред. Е. Р. Ярская-Смирнова. – Саратов : СГТУ, 1999. – 136 с.

[Романов П. В.](#) Формальные организации и неформальные отношения: Кейс-стади практик управления в современной России [Текст] / П. В. Романов. – Саратов : Изд-во Сарат. ун-та, 2000. – 192 с.

Симмонс Д. Внедрение новых производственных отношений: инициатива сверху [Текст] / Д. Симмонс // США: экономика, политика, идеология. – 1992. – № 12. – С. 13–22.

Туленков М. В. Концептуальні засади організації сучасного менеджменту

[Текст] / М. В. Туленков. – Київ – Ніжин : Аспект – Поліграф, 2006. – 312 с.

Хижняк Л. М. Університетська освіта [Текст] : навч. посіб. / Л. М. Хижняк. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2010. – 192 с.

Шедяков В. Е. Внутрифирменные коммуникации – стимулы инноваций [Текст] / В. Е. Шедяков // Бизнес Информ. – 1995. – № 7. – С. 33–34; № 8. – С. 34 – 36.

Шедяков В. Е. Постсовременные трудовые отношения [Текст] / В. Е. Шедяков // Бизнес Информ. – 1995. – № 9–10. – С. 11–14.

Шедяков В. Е. Социальный аспект организации трудовых отношений [Текст] / В. Е. Шедяков // Бизнес Информ. – 1995. – № 35–36. – С. 42–43; № 37–38. – С.41–43.

Шедяков В. Е. Социальноэкономические регуляторы развития постсовременных трудовых отношений [Текст] / В. Е. Шедяков // Бизнес Информ. – 1995. – № 21–22. – С. 11–13.

Шедяков В. Є. Системні основи розвитку трудових відносин [Текст] / В. Є. Шедяков // Вісник Київського національного ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. Філософія. Політологія. – 2012. – № 107. – С. 43–46.

Шедяков В. Е. Регулирование трудовых отношений в период постсовременной модернизации общества [Текст] / В. Е. Шедяков // Социально-экономическое развитие нового типа: специфика, возможности, проблемы формирования: Тез. Междунар. конф. – Ч.2. – Х., 1993. – С. 50–53.

Шедяков В. Є. Проблеми та перспективи модернізації системи трудових відносин в Україні / В. Є. Шедяков // Економіст. – 2012. – № 8. – С. 33–36.

Шедяков В. Розвиток соціального партнерства в контексті постіндустріальних трансформацій трудових відносин [Текст] / В. Шедяков // Економіка України. – 2012. – № 10. – С. 80–91.

Bean R. Comparative Industrial Relations. An Introduction to Cross-National Perspectives [Text] / R. Bean . – University of Liverpool, 1994. – 256 p.

Bendix R. Work and Authority in Industry. Ideologies of Management in the Course of Industrialization [Text] / R. Bendix. – Berkeley, Los Angeles, London : Univ. of California Press, 1974. – 456 p.

Goss D. The Principles of Human Resource Management [Text] / D. Goss. – Portsmouth Business School, 1993. – 256 p.

Hendry C. Human Resource Strategies for International Growth [Text] / C. Hendry. – University of Warwick, 1993. – 176 p.

Human Resource Management. A Critical Text [Text] / [ed. by J. Storey]. – Loughborough University, 1994. – 320 p.

Kochan T. A. Launching a Renaissance in International Industrial Relations Research [Text] / T. A. Kochan // Proceedings of the 10th World Congress of the IIRA. – Wash., 1995. – P. 1–13.

Можливі теми рефератів

Наукові школи організаційної антропології.

Соціальна антропологія навчального закладу.

Контрольні та пошукові запитання

В чому особливості Хоуторнського проекту?

В чому полягає роль школи людських відносин для аналізу соціальної організації трудового процесу?

До яких соціальних трансформацій готують виробнича демократія та соціальне партнерство?

В чому особливості англійської школи антропології організацій?

Охарактеризуйте соціальну антропологію навчального закладу.

Тема 7. МІСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ.

1. Основні поняття і сюжети міської антропології.
2. Поняття девіації, маргінальності та Іншого в соціально-антропологічних дослідженнях.

Література до теми:

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Ростов н/Д.: Феникс, 2004. – С. 206–222.

Додаткова:

Болдецкая О. Особенности пограничного региона и их влияние на этнонациональную идентичность (по материалам социологических исследований в Харьковской и Белгородской областях) [Текст] / О. Болдецкая // Регион: проблемы и перспективы. – 1997. – № 3. – С. 53–58.

Вершинина И. А. Социология города: истоки и основные направления исследований / И. А. Вершинина // Вестник Моск. ун-та. Сер. 18 «Социология и политология». – 2012. – № 1. – С. 195–206.

Глухов А. М. Развитие Харькова к 2000 году и в начале XXI века. Доклад-92 [Текст] / А. М. Глухов, И. Л. Душин, В. Е. Шедяков. – Х. : Стило, 1992. – 45 с.

Город и государство: проблемы, тревоги, надежды горожан востока Украины [Текст] / [под ред. В. С. Бакирова, Е. П. Кушнарера]. – Х. : Форт Лтд., 1996. – 236 с.

Елохов А. М. Моделирование результативности социально-экономического развития города [Текст] / А. М. Елохов // Стратегия экономического, социокультурного развития регионов в условиях глобализации: Матер. Междунар. научно-практ. конф. – Березники, 2012. – С. 46–49.

Елохов А. М. Организация программно-целевого управления в г. Перми [Текст] / А. М. Елохов, Т. А. Елохова // ВУЗ. – XXI век. – 2012. – № 2. – С. 5–21.

Куценко О. Д. Суспільство нерівних. Класовий аналіз нерівностей в сучасному суспільстві: Спроби західної соціології [Текст] / О. Д. Куценко. – Х. : Вид-во Харьк. ун-та, 2000. – 316 с.

Плахов В. Д. Социальные нормы: Филос. основания общей теории [Текст] / В. Д. Плахов. – М. : Мысль, 1985. – 254 с.

Феофанов К. А. Социальная маргинальность: характеристика основных концепций и подходов в современной социологии [Текст] / К. А. Феофанов // Общественные науки за рубежом. Социология. – 1992. – № 2. – С. 15–25.

Бутиліна О. В. Особливості маргіналізації молоді в умовах суспільства, що трансформується [Текст] / О. В. Бутиліна // Український соціум. – 2005. – № 2-3. – С. 45–53.

Чужиков В. І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія [Текст] / В. І. Чужиков. – К. : КНЕУ, 2008. – 272 с.

Шедяков В. Е. Городской постмодернизм: новые стратегии управления хозяйственным развитием [Текст] / В. Е. Шедяков // Медиополис. – 1996. – № 1-2. – С. 118–121.

Шедяков В. Е. Городская культура постиндустриального региона: истоки и перспективы [Текст] / В. Е. Шедяков // Регион: проблемы и перспективы. – 1998. – № 1. – С. 49–57.

Шедяков В. Е. Региональное управление: выбор стратегии и механизмов [Текст] / В. Е. Шедяков // Регион: проблемы и перспективы. – 1997. – № 1. – С. 19–23.

Шилов В. В. Три подхода к понятию «регион» [Текст] / В. В. Шилов // Регион: проблемы и перспективы. – 1997. – № 4. – С. 50–51.

Можлива тема реферату

Особливості міської та регіональної антропології.

Контрольні та пошукові запитання

В чому особливості методології міської антропології?

На що в першу чергу звертають свою увагу урбаністські антропологі?

Який аналіз включають в себе дослідження міських антропологів?

В чому особливості англійської школи антропології організацій?

Охарактеризуйте риси теорії маргінальних людей і спільнот.

Які соціальні та культурні визначення є у питань інвалідності та гендерних відносин?

Тема 8. РОЗВИТОК МІСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Народно-міський континуум.
2. Чиказька школа міської антропології.
3. Дослідження етнічності та етнічної ідентичності в контексті соціальної диференціації в міському просторі.
4. Культурний релятивізм.
5. Проблеми толерантності.

Література до теми:

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 222 –249.

Додаткова:

Арутюнов С. А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие [Текст] / С. А. Арутюнов. – М. : Наука, 1989. – 264 с.

Арутюнян Ю. В. Этносоциология: учебное пособие для вузов [Текст] / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробижева, А. А. Сусоколов. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.

Благодетелева-Волк С. Город как микроцивилизация [Текст] / С. Благодетелева-Волк // Публичное управление: теория и практика. – 2010. – № 3-4. – С. 6–9.

Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса [Текст] / Ю. В. Бромлей. – М. : Наука, 1983. – 327 с.

Бромлей Ю. В. Этнические общности как сложные многомерные системы [Текст] / Ю. В. Бромлей // Расы и народы. – 1988. – Вып. 18. – С. 23–37.

Быстрова А. Н. Культурное пространство как предмет философской рефлексии [Текст] / А. Н. Быстрова // Философские науки. – 2004. – № 12. – С. 24–40.

Евтух В. Етносоціологія: терміни та поняття [Текст] : навч. посібник / В. Евтух, В. Трощанський, К. Галушко та ін. – К. : Фенікс, 2003. – 280 с.

Магун В. Жизненные ценности населения Украины: сравнение с 23 другими европейскими странами. [Текст] / В. Магун, М. Руднев // Вестник общественного мнения: Данные. Анализ. Дискуссии. – Ст. 1. – 2007. – № 3 (89). – С. 21–34.

Малиновский Б. Научная теория культуры [Текст] / Б. Малиновский. – М. : ОГИ, 1999. – 208 с.

Римаренко Ю. Енциклопедія етнокультурознавства [Текст] / Ю. Римаренко, В. Чернець та ін. / [за ред. Ю. Римаренка]. – К. : Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2001. – Ч. I. – Кн. 2. – 522 с.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – № 3/4. – С. 138–149.

Шаповал Ю. Етносоціальний розвиток України: досвід, проблеми, перспективи [Текст] / Ю. Шаповал, І. Курас, Л. Нагорна та ін. – К. : НАН України, 1997. – 211 с.

Можлива тема реферату

Культурний релятивізм великого міста та проблеми забезпечення толерантності.

Контрольні та пошукові запитання

В чому основи та особливості культурний релятивізму великого міста?

Хто й навіщо запропонував теоретичний конструкт сільсько-міського, або народно-міського континууму?

Які особливості характеризували Чиказьку школу міський антропології?

Які є ключові ознаки поняття етнічності?

Що таке «толерантність», «мультикультуралізм», в чому полягає суспільна цінність цих понять?

Тема 9. МЕДИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ

Заняття 1

1. Основні підходи в медичній антропології.
2. Етномедичні та біомедичні аспекти.
3. Екологічний підхід.

Заняття 2

1. Критична медична антропологія.
2. Обряди і ритуали виокремлення.
3. Прикладна медична антропологія.
4. Антропологічна критика медикалізації соціальних проблем.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 76–97.

Додаткова:

Браун Дж. Социальные неравенства и здоровье [Текст] / Дж. Браун, Н. Л. Русинова // Журнал социологии и социальной антропологии. – 1999. – Т. 2. – № 1 (5). – С. 103–114.

Григор'єв В. Й. Гуманітаризація здорового способу життя: пошуки альтернатив [Текст] / В. Й. Григор'єв // Практична філософія. – 2010. – № 1 (35). – С. 76 – 83.

Гудков Л. Д. Медицинская этика и право на информацию [Текст] / Л. Д. Гудков, Б. Г. Юдин // Социологический журнал. – 1995. – № 4. – С. 127 – 132.

Семенова Ю. А. Здорове й хворе тіло людини як соціокультурний феномен [Текст] / Ю. А. Семенова // Практична філософія. – 2011. – № 4 (42). – С. 123–130.

Сухарев С. Т. Этнофункциональный подход к проблеме возникновения психических расстройств [Текст] / С. Т. Сухарев // Этнографическое обозрение. – 1996. – № 4. – С. 31–37.

Томилов Н. А. Народные способы лечения у сибирских татар [Текст] / Н. А. Томилов, Л. М. Кадырова // Этнографическое обозрение. – 1997. – № 5. – С. 122–131.

Штайнкамп Г. Смерть, болезнь и социальное неравенство [Текст] / Г. Штайнкамп // Журнал социологии и социальной антропологии. – 1999. – Т. 2. – № 1 (5). – С. 115–154.

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальное конструирование инвалидности [Текст] / Е. Р. Ярская-Смирнова // Социологические исследования. – 1999. – № 4. – С. 38–45.

Можлива тема реферату

Особливості медичної антропології.

Контрольні та пошукові запитання

В чому причини популярності антропологічних досліджень здоров'я?

Які основні напрями медичної антропології можна виділити ?

Що таке «критична медична антропологія»?

Які прикладні аспекти має медична антропологія?

Тема 10. ФЕМІНІСТСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

1. Історія феміністської антропології.

2. Основні напрями феміністської антропології.
3. Репрезентація гендерного підходу в культурі.

Література до теми:

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Ростов н/Д.: Феникс, 2004. – С. 98–144.

Додаткова:

Алексеева Г. В. Маскуліність / фемінність як чинник особистої самоідентифікації у юнацьком віці [Текст] / Г. В. Алексеева // Український соціум. – 2005. – № 2-3. – С. 9–19.

Антипов А. Г. Социальные проблемы современной российской молодежи [Текст] / А. Г. Антипов // АНТРО: Анналы научной теории развития общества. – 2006. – Вып. 2. – С. 5–14.

Балакірева О. Гендерні стереотипи у громадській свідомості стосовно становища жінок на ринку праці [Текст] / О. Балакірева // Сучасні проблеми жінок на ринку праці та шляхи їх вирішення: Зб. наук. пр. – К. : Столиця, 1998. – С. 181–186.

Гапова Е. Гендерная проблематика в антропологии [Текст] / Е. Гапова // Введение в гендерные исследования / [под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 1. – Х. : ХЦГИ, СПб.: Алетейя, 2001. – С. 306 – 335.

Гофман И. Гендерный дисплей / И. Гофман // Введение в гендерные исследования [Текст] / [под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 2. Хрестоматия. – СПб. : Алетейя, 2001. – С. 370–390.

Зиммель Г. Женская культура [Текст] // Георг Зиммель. Избранное. – Т. 2. Созерцание жизни. – М. : Юристъ, 1996. – С. 234–265.

Красиков М. Слобожанские народные сказки о злых и ленивых женах (в сопоставлении с другими фольклорными жанрами) [Текст] / М. Красиков // Гендерные исследования. – 1999. – № 2. – С. 220–234.

Коннелл Р. Маскулинность и глобализация [Текст] / Р. Коннелл // Введение в гендерные исследования / [под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 2. Хрестоматия. – СПб.: Алетейя, 2001. – С. 851–879.

Мур Г. Феминизм и антропология: история взаимоотношений [Текст] / Г. Мур // Введение в гендерные исследования / [Под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 2. Хрестоматия. – СПб.: Алетейя, 2001. – С. 582–598.

Пушкарева Н. Л. Материнство в новейших философских и социологических концепциях [Текст] / Пушкарева Н. Л. // Этнографическое обозрение. – 1999. – № 5. – С. 96–109.

Рейнхарц С. Феминистское мультиметодное исследование [Текст] / С. Рейнхарц // Введение в гендерные исследования / [под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 2. Хрестоматия. – СПб.: Алетейя, 2001. – С. 336–385.

Спивак Г. Ч. Могут ли угнетенные говорить ? [Текст] / Г. Ч. Спивак // Введение в гендерные исследования / [под ред. И. Жеребкиной]. – Ч. 2. Хрестоматия. – СПб.: Алетейя, 2001. – С. 649–670.

Шилов В. В. Люди старших возрастов в зеркале социологии [Текст] / В. В. Шилов, А. Н. Тарасова // ВУЗ XXI век. – 2012. – № 1. – С. 78–94.

Можлива тема реферату

Специфіка феміністської антропології.

Контрольні та пошукові запитання

Що таке «фемінізм»?

В чому сенс поняття «гендер»?

Які основні напрямки має сучасна феміністська антропологія?

В чому особливості феміністської етнографії?

Тема 11. ПРИКЛАДНА АНТРОПОЛОГІЯ

1. Визначення прикладної антропології. Етапи розвитку прикладної

- антропології. Поняття розвитку в прикладній антропології.
2. Екологічне напрямок прикладної антропології. Антропологія дій. Антропологічні підстави соціальної роботи. Антропологія прав людини.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д.: Феникс, 2004. – С. 250–290.

Додаткова:

Батыгин Г. С. Лекции по методологии социологических исследований [Текст] / Г. С. Батыгин. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 131 с.

Все про соціальну роботу [Текст] : навчальний енциклопедичний словник-довідник / [за наук. ред. В.П. Пічі]. – Львів : Новий Світ – 2000, 2013. – 616 с.

Иршорн М. Акционизм // Журнал социологии и социальной антропологии. – Т. П. – Спец. выпуск. – 1999. – С. 38–49.

Лаврова О. Социальный менеджмент [Текст] / О. Лаврова, П. Романов, Е. Ярская-Смирнова. – Саратов : Изд-во СГТУ, 2001. – 198 с.

Новый социальный менеджмент и реформы российской социальной политики [Текст] / П. В. Романов, Е. Р. Ярская-Смирнова // Мир России. – 2008. – № 3. – С. 109 – 131

Паблик рилейшнз как управление социальным капиталом [Текст] / О. А. Базалеев, О. В. Лаврова, П. В. Романов, Е. Р. Ярская-Смирнова // Социальный менеджмент: опыт, исследования, образование. – Саратов, 2001. – С. 63 – 71.

Принцип активизации в социальной работе [Текст] / [под ред. Ф. Парслоу]. – М. : Аспект-Пресс, 1999. – 224 с.

Романов П. В. «Другая» культура как объект социологии: эволюция этнографического метода [Текст] / П. В. Романов // Социокультурные проблемы

нетипичности. – Саратов, 1997. – С. 48 – 58.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – №3/4. – С. 138–149.

Семенова В. В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию [Текст] / В. В. Семенова. – М. : Добросвет, 1998. – 290 с.

Социальная политика и социальная работа в изменяющейся России [Текст] / [под ред. Е. Ярской-Смирновой, П. Романова]. – М. : ИНИОН РАН, 2002. – С. 38–58, 76–89, 237–441.

Шедяков В. Е. Дискуссионные политические клубы – важная форма стимулирования гражданской активности студенческой молодежи [Текст] / В. Е. Шедяков // Политклубы в системе идеологической работы (Методические рекомендации в помощь организаторам политической учебы молодежи). – Х., 1989. – С. 27–37.

Шедяков В. Роль соціального партнерства в забезпеченні системного рівня розвитку громадянського суспільства [Текст] / В. Шедяков // Віче. – 2012. – № 19 (328). – С. 20–23.

Шедяков В. Розвиток соціального партнерства в контексті постіндустріальних трансформацій трудових відносин [Текст] / В. Шедяков // Економіка України. – 2012. – № 10. – С. 80–91.

Шедяков В. Розвиток соціального партнерства та вдосконалення моделі модернізації / В. Шедяков // Соціальна психологія. – 2011. – № 2 (46). – С. 29–37.

Можливі теми реферату

Етапи розвитку прикладної антропології.

Поняття розвитку в прикладній антропології.

Контрольні та пошукові запитання

В чому полягають головні особливості етапів прикладної антропології?

Які основні напрями медичної антропології можна виділити ?

Що таке «акціоністська антропологія або антропологія дії»?

Тема 12. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Етнографічна польова робота. Польові дослідження.
2. Методи дослідження. Участь у повсякденному житті. Метод інтерв'ю.

Література до теми:

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д.: Феникс, 2004. – С. 291–321.

Додаткова:

Ньюман Л. Неопросные методы исследования [Текст] / Л. Ньюман // Социс. – 1998. – № 6. – С. 119–129.

Ядов В. А. Социологическое исследование: Методология, программа, методы [Текст] / В. А. Ядов. – Самара : Изд-во Самар. ун-та, 1995.

Ярская-Смирнова Е. Р. Нарративный анализ в социологии [Текст] / Е. Р. Ярская-Смирнова // Социологический журнал. – 1997. – № 3. – С. 38–61.

Можливі теми рефератів

Етнографічна польова робота.

Методи дослідження.

Контрольні та пошукові запитання

Які завдання вирішує дослідник під час проведення польового дослідження?

Які основні методи антропологічних досліджень можна виділити ?

Чим визначається валідність і надійність спостереження?

В яких випадках використовується в сучасній соціології поняття «нарратив»?

Що таке інтерв'ю, якими є умови його ефективного проведення?

Тема 13. ТЕКСТИ В СОЦІАЛЬНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

1. Аналіз текстів: розвиток методу, типи матеріалів. Культурні артефакти як тексти.
2. Аналіз текстів як деконструкція.

Література до теми:

Основна:

Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности [Текст] : учебник / В. А. Ядов. – М. : Добросвет, 1998. – 596 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 322 – 328.

Додаткова:

Арутюнов С. А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие [Текст] / С. А. Арутюнов. – М. : Наука, 1989. – 264 с.

Арутюнян Ю. В. Этносоциология [Текст] : учебное пособие для вузов / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробижева, А. А. Сусоколов. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.

Малышева М. М. Анализ качественных данных в гендерных исследованиях [Текст] // Гендерный калейдоскоп: Курс лекций / Под общ. ред. М. М. Малышевой. – М. : Academia, 2001. – С. 146–168.

Маслова О. М. Качественная и количественная социология. Методология

и методы [Текст] / О. М. Маслова // Социология 4М. – 1995. – № 5-6. – С. 5–15.

Ньюман Л. Неопросные методы исследования [Текст] / Л. Ньюман // Социс. – 1998. – № 6. – С. 119 – 129.

Редклифф-Браун А. Р. Метод в социальной антропологии [Текст] / А. Р. Редклифф-Браун. – М.: Канон-Пресс-Ц, Кучково Поле, 2001. – 416 с.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – № 3/4. – С. 138–149.

Ядов В. А. Социологическое исследование: методология, программа, методы [Текст] / В. А. Ядов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 1987. – 248 с.

Якуба Е. А. Социальная активность специалиста: истоки и механизм формирования (социол. анализ) [Текст] / Е. А. Якуба, В. А. Провоторов, И. Д. Ковалева и др. – Х. : Вища шк., 1983. – 215 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Нарративный анализ в социологии [Текст] / Е. Р. Ярская-Смирнова // Социологический журнал. – 1997. – № 3. – С. 38–61.

Можлива тема реферату

Аналіз текстів як деконструкція.

Контрольні та пошукові запитання

Що є культурним артефактом?

Чим відрізняються документи?

Що таке контент-аналіз?

Які типи матеріалів використовуються в контент-аналізі?

Тема 14. ОСОБЛИВОСТІ НАПРЯМІВ АНАЛІЗУ ТЕКСТІВ

Заняття 1

1. Кількісний контент-аналіз.

2. Аналіз репрезентацій в візуальній культурі.
3. Дискурсивний аналіз репрезентацій.

Заняття 2

1. Візуальна антропологія.
2. Фотодослідження. Партисипаторна фотографія.
3. Наративної аналіз інтерв'ю.

Література до теми

Основна:

Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности [Текст] : учебник / В. А. Ядов. – М. : Добросвет, 1998. – 596 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 322–328.

Додаткова:

Арутюнов С. А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие [Текст] / С. А. Арутюнов. – М. : Наука, 1989. – 264 с.

Арутюнян Ю. В. Этносоциология: учебное пособие для вузов [Текст] / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробижина, А. А. Сусоколов. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.

Малышева М. М. Анализ качественных данных в гендерных исследованиях [Текст] / М. М. Малышева // Гендерный калейдоскоп : Курс лекций / [под общ. ред. М. М. Малышевой]. – М. : Academia, 2001. – С. 146–168.

Маслова О. М. Качественная и количественная социология. Методология и методы [Текст] / О. М. Маслова // Социология 4М. – 1995. – № 5-6. – С. 5–15.

Ньюман Л. Неопросные методы исследования [Текст] / Л. Ньюман // Социс. – 1998. – № 6. – С. 119–129.

Редклифф-Браун А. Р. Метод в социальной антропологии [Текст] / А. Р. Редклифф-Браун. – М. : Канон-Пресс-Ц, Кучково Поле, 2001. – 416 с.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – № 3/4. – С. 138–149.

Ядов В. А. Социологическое исследование: методология, программа, методы [Текст] / В. А. Ядов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 1987. – 248 с.

Якуба Е. А. Социальная активность специалиста: истоки и механизм формирования (социол. анализ) [Текст] / Е. А. Якуба, В. А. Провоторов, И. Д. Ковалева и др. – Х. : Вища шк., 1983. – 215 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Нарративный анализ в социологии [Текст] / Е. Р. Ярская-Смирнова // Социологический журнал. – 1997. – № 3. – С. 38–61.

Можлива тема реферату

Дискурсивний аналіз репрезентацій.

Контрольні та пошукові запитання

Для чого застосують прийоми дискурс-аналізу?

Що таке репрезентація?

Чим відрізняється візуальна антропологія?

Охарактеризуйте партисипаторну та спільну(коллорабратівну) фотографію.

Які дослідницькі завдання здатні вирішувати нарративний аналіз інтерв'ю та вивчення етнографічного листу?

Тема 15. СОЦІАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ В СУСПІЛЬСТВІ: РОЗВИТОК МЕТОДІВ ТА ЕТИКА

1. Зміст і рівні функціонування соціальної антропології.
2. Різновиди використання підходів соціальної антропології.

3. Етика соціальної антропології.

Література до теми

Основна:

Ярская-Смирнова Е. Р. Социальная антропология [Текст] : уч. пособие / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов. – Р. н/Д. : Феникс, 2004. – С. 384 – 395.

Эванс-Причард Э. История антропологической мысли [Текст] / Э. Эванс-Причард. – М. : Восточная литература РАН, 2003. – 360 с.

Додаткова:

Батыгин Г. С. Лекции по методологии социологических исследований [Текст] / Г. С. Батыгин. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 131 с.

Бургос М. Рассказывание и поиск себя [Текст] / М. Бургос // Вопросы социологии. – 1992. – Т. 1. – № 2. – С. 123–130.

Веселкова Н. В. Полуформализованное интервью [Текст] / Н. В. Веселкова // Социологический журнал. – 1994. – № 3. – С.103–110.

Витаньи И. Общество, культура, социология [Текст] / И. Витаньи. – М. : Прогресс, 1984. – 288 с.

Мальшева М. М. Анализ качественных данных в гендерных исследованиях [Текст] / М. М. Мальшева // Гендерный калейдоскоп: Курс лекций / [под общ. ред. М. М. Мальшевой]. – М. : Academia, 2001. – С. 146 – 168.

Маслова О. М. Качественная и количественная социология. Методология и методы [Текст] / О. М. Маслова // Социология 4М. – 1995. – № 5-6. – С. 5–15.

Ньюман Л. Неопросные методы исследования [Текст] / Л. Ньюман // Социс. – 1998. – № 6. – С. 119–129.

Романов П. В. Процедуры, стратегии, подходы «социальной этнографии» [Текст] / П. В. Романов // Социологический журнал. – 1996. – №

3/4. – С. 138 – 149.

Редклифф-Браун А. Р. Метод в социальной антропологии [Текст] / А. Р. Редклифф-Браун. – М. : Канон-Пресс-Ц, Кучково Поле, 2001. – 416 с.

Ядов В. А. Социологическое исследование: методология, программа, методы [Текст] / В. А. Ядов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 1987. – 248 с.

Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности [Текст] : учебник / В. А. Ядов. – М. : Добросвет, 1998. – 596 с.

Ярская-Смирнова Е. Р. Нарративный анализ в социологии [Текст] / Е. Я. Ярская-Смирнова // Социологический журнал. – 1997. – № 3. – С. 38–61.

Можлива тема реферату

Можливості соціального антрополога для суспільства.

Контрольні та пошукові запитання

Що містить професійна етика соціального антрополога?

Як розвивалися погляди на роль соціального антрополога в суспільстві?

Тема 16. СУЧАСНЕ ЛЮДСТВО: ЄДНІСТЬ І РІЗНОМАНІТТЯ

1. Єдність та відмінності народів світу.
2. Соціогенез та соціалізація. Якість, нерівномірність та моделі розвитку. Прогрес суспільства та його чинники.
3. Формування глобального суспільства. Глобалізація як провідна тенденція світового розвитку. Криза мультикультуралізму і пошуки «нової громадянськості».
4. Трансформації постсучасності. Риси постмодерної соціальності.
5. Прогрес суспільства та його чинники. Державно-приватне партнерство.

Література до теми

Основна:

Валлерстайн И. Три отдельных случая гегемонии в истории капиталистической мир-экономики [Текст] / И. Валлерстайн // ОЙКУМЕНА. Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций. – Х., 2003. – Вып. 1. – С. 160–169.

Печчеи А. Человеческие качества [Текст] / А. Печчеи. – М. : Прогресс, 1985. – 312 с.

Додаткова:

Алексеев В. П. В поисках предков: Антропология и история [Текст] / В. П. Алексеев. – М. : Советская Россия, 1972. – 303 с.

Арон Р. Мир і війна між націями [Текст] / Р. Арон. – К. : Юніверс, 2000. – 688 с.

Арутюнов С. А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие [Текст] / С. А. Арутюнов. – М. : Наука, 1989. – 264 с.

Арутюнян Ю. В. Этносоциология: учебное пособие для вузов [Текст] / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробижева, А. А. Сусоколов. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.

Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну [Текст] / У. Бек. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.

Бех В. П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ [Текст] / В. П. Бех. – 2-ге вид., доп. – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 148 с.

Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний [Текст] / Г. Бехманн. – М. : Логос, 2010. – 248 с.

Зарубин А. Г. Вопросы динамики социального развития (темпорализм истории и современность) [Текст] / А. Г. Зарубин. – Р н/Д. : Изд-во Ростовского ун-та, 1991. – 174 с.

Кравченко С. А. Социология модерна и постмодерна в динамически меняющемся мире [Текст] / С. А. Кравченко. – М. : МГИМО-Университет, 2007. – 264 с.

Кризисный социум. Наше общество в трех измерениях [Текст] / [под ред. Н. И. Лапина, Л. А. Беляевой]. – М. : Изд-во ИФ РАН, 1994. – 245 с.

Кузык Б. Н. Цивилизации: теория, история, диалог, будущее : В 2-х т. [Текст] / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – Т. II. Будущее цивилизаций и гецивилизационные изменения. – М. : Ин-т эконом. стратегий, 2006. – 648 с.

Моисеев Н. Н. Алгоритмы развития [Текст] / Н. Н. Моисеев. – М. : Наука, 1987. – 303 с.

Моисеев Н. Н. Современный антропогенез: цивилизационные разломы. Эколого-политологический анализ [Текст] / Н. Н. Моисеев // Вопросы философии. – 1995. – № 1. – С. 3–30.

Моисеев Н. Н. Судьба цивилизаций. Путь разума [Текст] / Н. Н. Моисеев. – М. : Язык русской культуры, 2000. – 224 с.

Молль А. Социодинамика культуры [Текст] / А. Молль. – Изд. 3-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 416 с.

Полисаєв О. П. Державно-приватне партнерство як умова забезпечення довготривалого стабільного розвитку українського суспільства [Текст] / О. П. Полисаєв, В. Є. Шедяков // Політологічний вісник. – 2014. – Вип. 72. – С. 221–235.

Полякова Н. Л. От трудового общества к информационному: западная социология об изменении социальной роли труда [Текст] / Н. Л. Полякова. – М. : Наука, 1990. – 132 с.

Савельева М. Ю. Роль понятия «эволюция» в формировании современных философских представлений о человеке [Текст] / М. Ю. Савельева // Практична філософія. – 2010. – № 1. – С. 70–75.

Сегеда С. Антропология: Підручник [Текст] / Сергій Сегеда. – К. : Либідь, 2009. – 424 с.

Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество [Текст] / П. Сорокин / [Общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов]. – М. : Политиздат, 1992.

– 543 с.

Ткаченко В. М. Криза мультикультуралізму і пошуки «нової громадянськості» [Текст] / В. М. Ткаченко // Сучасна українська політика. – 2012. – Спецвипуск. Інтеграційні процеси в сучасному світі: регіональні виміри. – С. 220–233.

Тойнби А. Дж. Постижение истории [Текст] / А. Дж. Тойнби. – М. : Прогресс, 1991. – 736 с.

Хабермас Ю. В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи [Текст] / Ю. Хабермас. – Донецк : Донбасс, 1999. – 123 с.

Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления [Текст] / М. Хайдеггер. – М. : Республика, 1993. – 447 с.

Хайдеггер М. Идентичность и дифференция [Текст] / М. Хайдеггер. – М. : Логос, 1997. – 64 с.

Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность [Текст] / Ф. А. Хайек. – М. : Новости, 1992. – 304 с.

Хантингтон С. Столновение цивилизаций [Текст] / С. Хантингтон. – М. : Изд-во АСТ. – 2003. – 603 с.

Шедяков В. Є. Співвідношення чинників соціогенезу [Текст] / В. Є. Шедяков // Гілея. – 2014. – Вип. 88 (№ 9). – С. 116–124.

Шедяков В. Розвиток державно-приватного партнерства як необхідна складова частина проведення успішної модернізації країни [Текст] / В. Шедяков // Віче. – 2012. – № 12 (321). – С. 22–24.

Шедяков В. Є. Взаєморезонування людського та соціального капіталу в структурі соціокультурного антропогенезу [Текст] / В. Шедяков // Гілея. – 2013. – № 71 (4). – С. 565–571.

Шедяков В. Є. Продуктивний потенціал застосування концепції інтелектуального капіталу: особливості, можливості та обмеження в українських умовах [Текст] / В. Шедяков // Наука та наукознавство. – 2012. – № 2. – С. 35–42.

Шедяков В.Є. Розвиток та активізація інтелектуального капіталу як чинник соціокультурного антропогенезу [Текст] / В. Шедяков // Нова

парадигма. – 2013. – Вип.111. – С. 17–30.

Шедяков В. Е. Культурно-цивилизационные миры и проведение новой модернизации: демифологизация проблемы [Текст] / В. Е. Шедяков // ВУЗ XXI век. – 2012. – № 1. – С. 46–66.

Штомпка П. Социология социальных изменений [Текст] / П. Штомпка. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 416 с.

Шульга Е. Н. Генезис идеи коэволюции. Биофилософия. Философский анализ оснований биологии [Текст] / Е. Н. Шульга. – М. : Ин-т философии РАН, 1997. – 264 с.

Double Shift. Transforming Work in Postsocialist and Postindustrial Societies [Text] / [ed. by B. Silverman, R. Vogt, M. Yanowitch]. – N.Y. ; L. : M.E.Sharpe, Inc., 1993. – 217 p.

Dube S. C. Modernization and Development: The Search for Alternative Paradigm (Socio-cultural development alternatives in a changing world) [Text] / S. C. Dube. – Tokyo : Univ. Press, 1988. – 422 p.

Kurth J. Toward the Postmodern World [Text] / J. Kurth // Dialogic. – 1993. – № 2. – P. 8–13.

Nisbet R. The History of the Idea of Progress [Text] / R. Nisbet. – N.Y., 1980. – 372 p.

Nisbet R. Social change [Text] / R. Nisbet. – Oxford : Blackwell, 1972. – 270 p.

Singer M. When a Great Tradition Modernizes [Text] / M. Singer. – N.Y., 1972. – 262 p.

Можливі теми рефератів

Тенденції соціогенезу.

Трансформації постсучасності.

Риси постмодерної соціальності.

Контрольні та пошукові запитання

Які риси набули ознак характеристик соціогенезу?

Що таке суспільний прогрес?

Які питання для свого вирішення потребують спільних зусиль людства?

Тема 17. УКРАЇНА В ПРОЦЕСАХ СВІТОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

1. Історична антропологія України.
2. Україна в системі міжнародного полілогу культур.
3. Глобальні проблеми сучасності та роль культури в їх вирішенні.
4. Соціально відповідальна поведінка кожного та оптимізація суспільного ладу.
5. Значення виробничої демократії для соціальної інтеграції та розвитку суспільства.

Література до теми

Основна:

Антропология: Хрестоматия [Текст] : учеб. пособие / [Авторы-составители: Л. Б. Рыбалов, Т. Е. Россолимо, И. А. Москвина-Тарханова]. – 4-е изд., стер.– М. : Изд-во Московского психолого-социального ин-та; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2004. – 448 с.

Бех В. П. Генезис соціального організму країни [Текст] / В. П. Бех. – 2-ге. вид., доп. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 288 с.

Кравченко А. И. Социальная антропология: Учебное пособие для вузов [Текст] / А. И. Кравченко. – 2-е изд. – М. : Академический Проект, 2005. – 544 с.

Леви-Стросс К. Структурная антропология [Текст] / К. Леви-Стросс. – М. : Главная редакция восточной литературы, 1985. – 535 с.

Маринович М. Ф. Україна: дорога через пустелю [Текст] / М. Ф. Маринович. – Х. : Фоліо, 1993. – 189 с.

Юрій М. В. Етногенез та менталітет українського народу [Текст] /

М. В. Юрій. – 2-ге вид., доп. – К. : Таксон, 1997. – 237 с.

Юрій М. В. Соціокультурний світ України [Текст] / М. В. Юрій. – 2-е вид. – К. : Кондор, 2004. – 738 с.

Додаткова:

Андреева О. Українська національна ідентичність: кризові явища «локального» та «універсального» [Текст] / О. Андреева // Сучасна українська політика. – 2013. – Вип. 28. – С. 6–17.

Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу [Текст] / В. П. Андрущенко. – К. : АтлантЮЕмСі, 2006. – 498 с.

Арендт Х. Між минулим і майбутнім [Текст] / Х. Арендт. – К. : Дух і літера, 2002. – 321 с.

Афонін Е. А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики [Текст] / Едуард Афонін, Лілія Гонюкова, Радміла Войтович. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.

[Афонин Э. А. Великая коэволюция: глобальные проблемы современности. Историко-социологический анализ \[Текст\] / Э. А. Афонин, А. М. Бандурка, А. Ю. Мартынов. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Парламентское изд-во, 2003. – 384 с.](#)

Иванова К. А. Социокультурная идентичность Украины и проблемы культурных изменений [Текст] / К. А. Иванова // Экономико-правовые, социально-политические и культурно-исторические аспекты развития регионов: Матер. Междунар. науч.-практ. конф. – Березники, 2011. – С. 276–278.

Кресіна І. О. Українська національна самосвідомість і сучасні політичні процеси (Етнополітичний аналіз) [Текст] / І. О. Кресіна. – К. : Виша шк., 1998. – 392 с.

Мельвиль А. Одна или много? Путь от авторитаризма к

демократии оказался извилистым [Текст] / А. Мельвиль // Независимая газета. – 18 апреля 2006 года. – С. 13.

Мокляк Н. Н. Социальные отношения: познание и совершенствование [Текст] / Н. Н. Мокляк, В. Ю. Барков и др.; [отв. ред. Н. Н. Мокляк]. – К. : Наук. думка, 1990. – 232 с.

Радченко О. Архетип українського політикуму [Текст] / О. Радченко // Публичное управление: теория и практика. – 2010. – № 3-4. – С. 190 – 197.

Римаренко Ю. Енциклопедія етнокультурознавства [Текст] / Ю. Римаренко, В. Чернець та ін. / за ред. Ю. Римаренка]. – К. : Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2001. – Ч. I. – Кн. 2. – 522 с.

Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии [Текст] / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.

Шамрай В. В. Преобразование общества: пределы возможного [Текст] / В. В. Шамрай. – К. : Наук.думка, 1994. – 176 с.

Шаповал Ю. Етносоціальний розвиток України: досвід, проблеми, перспективи [Текст] / Ю. Шаповал, І. Курас, Л. Нагорна та ін. – К. : НАН України, 1997. – 211 с.

Шедяков В. Е. Место социальной ответственности в обеспечении продуктивной основы реализации общественных интересов [Текст] / В. Е. Шедяков // Соціальна відповідальність влади, бізнесу і громадян : монографія : у 2-х т. / Г. Г. Півняк, А. І. Амоша, В. Є. Шедяков та ін. За заг. ред. Г. Г. Півняка ; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – Т. 1. – С. 282–290.

Шедяков В. Є. Соціальне партнерство як чинник соціальної безпеки суспільства [Текст] / В. Є. Шедяков // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – № 2 (64). – С. 379–391.

Шедяков В. Є. Можливості ефективної організації та стимулювання бажаних трансформацій [Текст] / В. Є. Шедяков // Сучасна

українська політика. Політики і політологи про неї. – 2010. – Вип. 19. – С. 327 – 338.

Beck U. Reflexive Modernization: Politics, Traditions and Aesthetics in the Modern Social Order [Text] / U. Beck, A. Giddens, S. Lash. – Cambridge : Polity Press, 1994. – 225 p.

Double Shift. Transforming Work in Postsocialist and Postindustrial Societies [Text] / [ed. by B. Silverman, R. Vogt, M. Yanowitch]. – N.Y. ; L. : M.E.Sharpe, Inc., 1993. – 217 p.

Dube S. C. Modernization and Development: The Search for Alternative Paradigm (Socio-cultural development alternatives in a changing world) [Text] / S. C. Dube. – Tokyo : Univ. Press, 1988. – 422 p.

Можливі теми рефератів

Соціально відповідальна поведінка кожного та оптимізація суспільного ладу.
Значення виробничої демократії для соціальної інтеграції та розвитку суспільства.

Контрольні та пошукові запитання

Яке місце займає Україна в процесах трансформації світу?

Яким чином кожний громадянин має підтримувати розвиток Вітчизни?